

På skjermene ser dere hva prekenten handler om. To hus, begge utsatt for uvær. Det ene faller, det andre består. Vi har i denne gudstjenesten fokus på skaperverket, men nå er ikke dette en tekst om klimaendringer og ekstremvær, men om menneskers forhold til Guds ord. Det handler ikke om at uværet øker i styrke og til sist raserer huset, men det handler om at den som bygger på et solid fundament har et hus som består uansett vær.

I dag har vi sammen bekjent forsakelsen og troen. I teksten fra Matteusevangeliet minnes vi om at tro handler om levd liv. Å høre Guds ord må føre til praktisk gjerning, og det innbefatter også en god forvaltning av skaperverket.

Prekenten: Matt 7,24-28

Jesus sa: Hver den som hører disse mine ord og gjør det de sier, ligner en klok mann som bygde huset sitt på fjell. Regnet styrtet, elvene flommet, og vindene blåste og slo mot huset. Men det falt ikke, for det var bygd på fjell. Og hver den som hører disse mine ord og ikke gjør det de sier, ligner en uforstandig mann som bygde huset sitt på sand. Regnet styrtet, elvene flommet, og vindene blåste og slo mot huset. Da falt det, og fallet var stort.» Da Jesus hadde fullført denne talen, var folket slått av undring over hans lære.

Slik lyder det hellige evangelium.

Dette er en liknelse jeg vil tro vi kjenner igjen. Vi har hørt den før. Liknelsens poeng er at det må være en sammenheng mellom å høre Guds ord og å være lydige. Jeg vet ikke, men kan det være at ordet lydighet ikke brukes så mye nå som før? I min oppvekst lærte vi å være lydige mot våre foreldre, mot lærerne på skolen, mot all øvrighet. Så har det vært en tid med andre idealer i barneoppdragelsen. Forhandlingsgenerasjonens tid kom. Det er generasjonen som oppfatter foreldrenes beskjeder mer som forslag enn som ordrer, og som selv finner ut av hva de vil svare på foreldrenes utfordring. Kanskje pendelen har svingt så langt ut at vi i dag er på vei tilbake?

I alle fall er det slik at det Gud sier i sitt ord, det er forslag i den forstand at vi kan velge om vi vil følge det, eller ikke. Men da velger vi også om vi vil følge Gud, eller ikke. Følger vi Gud, da føler vi også Guds ord.

Denne dagen har vi kalt Skaperverkets dag. Tekstene er fra den temasamlingen til reformasjonsjubileet som har fått tittelen: «Skaperverket er ikke til salgs». Tekstene for dagen handler om å takke Gud for skaperverket og at det må være sammenheng mellom tro og handling, det vi hører av Guds ord og at vi gjør det.

Vi har alle et forvalteransvar for det som Gud har skapt. Det er det første vi kan slå fast i dag. Hvordan vi i praksis bør forholde oss til forvalteransvaret, tror jeg tidligere generasjoner har lært oss i det idealet som stammer fra 1Tim 6, og som vi kjenner som begrepet «gudsfrykt med nøysomhet». Gudsfrykt handler om å ha respekt for Gud. Nøysomhet handler om å leve enkelt.

Det er nok slik at et stort forbruk tapper vår klode for ressurser. Noen av disse ressursene er begrenset. Så må vi også spørre oss selv om det er rett å forbruke begrensede ressurser nå og ikke dele dem med kommende generasjoner?

Et hvert firma med respekt for omdømme har i dag med et klimaregnskap i sin årsoppgave. Jeg fikk nettopp i posten årsoppgaven fra OVF som eier og forvalter kirkens eiendommer. I årsoppgaven skriver de: «Klimaregnskapet gir et bilde av virksomhetens påvirkning på miljøet. Det identifiserer områder der utslipp og forbruk kan reduseres. Samtidig tar trærne i fondets skoger årlig opp nok klimagasser til å bringe fondets CO₂-regnskap i pluss.»

Nå er slike klimaregnskap en god trend, og kanskje skulle vi laget oss et slikt alle som én. Men regnskapet kan også være et effektivt rensmiddel for dårlig samvittighet for mye bruk av flyreiser, som vi jo vet gir et ugunstig bidrag til drivhuseffekten, særlig fordi utslippene skjer i høye luftlag der vi ikke har skoger med trær som fanger opp CO₂.

Satt på spissen kan vi kanskje si det slik at eier man bare nok skog, kan man både fly og reise ganske mye med ren samvittighet. Knepet er å føre et regnskap lokalt, eventuelt nasjonalt og blåse i det som skjer globalt. Men for menneskeheten og kommende generasjoner er det hva som skjer globalt som virkelig teller.

Og da kommer vi fort inn på politikken område. Nevnes politiske saker er det fare for at predikanten blir upopulær i visse kretser og tilsvarende populær i andre, og det er en av risikoene med å være aktuell i forkynnelsen. Men det er like fullt vårt individuelle ansvar som borgere av verdenssamfunnet å bruke vårt intellekt og rope et varsku der det trengs. I vår demokratiske tradisjon skal vi ikke bare stole på at de som til en hver tid styrer har rett.

Jeg sitter ikke med fasiten, men tenker vi må spørre oss selv om ikke trenden i dag er blitt alt for narsissistisk og nærsynt. Der vi før hadde fokus på vår klode, har vi nå mer oppmerksomhet på vårt nære. Vi har større fokus på luftkvalitet i byene, og det er viktig i seg selv, men løsningene for det lokale er ikke alltid det samme som løsningen for det globale. Eksempelvis er det slik at staten av hensyn til luftkvalitet i byer gjennom avgifter fremmer salg av bensindrevne biler på bekostning av dieseldrevne, mens det av hensyn til CO₂-utslipp og det globale miljø burde vært motsatt.

Det er en del slike konflikter som ikke ligger helt oppe i dagen, men som man kan lese om i ulike medier. Så skal jeg si at både helhet og detaljer i dette kan det med en alminnelig realartium være krevende nok å sette seg inn i. Men noen kritiske spørsmål må vi like fullt stille oss til beste for vår jord.

For tiden satses det stort på elektrifisering av transport. Det har en klar miljøgevinst når det gjelder lokale utslipp, men strømmen må produseres et sted, og med et betydelig økt forbruk i Europa blir andelen ren vannkraft liten. Hva kommer i stedet?

På Bellonas hjemmesider kan vi lese at Russland tjener så mye penger på produksjon av strøm i disse dager at de lar sine gamle atomkraftanlegg på Kola få en forlenget levetid på omtrent det doble av hva de var tiltenkt. Problemet er at reaktortankene som er laget av stål vil miste sin styrke når de blir utsatt for stråling over lang tid og faren for ulykker øker betraktelig. Nå økes levetiden med bortimot 30 år.

Dertil har salg av atomanlegg til strøm blitt god butikk. I dag selger Russland atomkraftanlegg til Tyrkia, Ungarn, India, Bangladesh, Hviterussland, Iran, Finland og Kina. I nyhetene denne uka ble det uttrykt uro i forbindelse med at Russland vi frakte flytende atomkraftverk langs norskekysten. Med mer atomkraft kan verden fort bli et farligere sted.

Nye energikilder gir etter sigende ren energi, men ikke uten bivirkninger. I tråd med all solidaritetstenking og nestekjærlighet, bør vi tenke globalt, ikke bare nasjonalt og lokalt. Vår neste bor også på andre siden av jorda.

På hjemmesiden til Forskning.no kan vi lese at for å produsere elbiler og gigantiske dynamoer til vindmøller, utvinnes i et raskt tempo det som med en samlebetegnelse kalles REE, som er en gruppe sjeldne mineraler eller jordmetaller som har sin egen plass i Det periodiske system. Dette brukes i elbiler og vindmøller. 97 % av dette kommer fra Kina der jordmetaller utvinnes i en gruveindustri som det sies skal få gruvene for brunkull til å blekne som verstinger med tanke på miljø-ødeleggelser. Tidligere ble dette også utvunnet i USA og Canada, men strenge miljøkrav satte en stopp for utvinningen. Kjøper vi slike produkter, bør også dette høre med i miljøregnskapet.

Bortsett fra dette høres det så rent ut med vindkraft, hvis vi ser bort fra inngrepene i naturen og at våre store rovfugler ser ut til å gå dårlig sammen med vindmøller. Men det helles mer malurt i begeret med tanke på at vindmøllene har begrenset levetid og at materialene de er laget av lar seg dårlig resirkulere, ifølge tidsskriftet Materials Today.

Solceller ser ut til å ha en god miljøgevinst, men i følge Forskning.no tapper produksjonen vår planet for forekomster av sølv. Det skal være omkring 540 tusen tonn sølv igjen på jorda. Brukes dette opp i produksjonen av solceller, går kloden tom om 22 år.

Slik er det på område etter område en avveining av pluser og minuser. Det samme gjelder for biodrivstoff. På den ene siden kan avfall fra skogen brukes til biodrivstoff, men da mister vi gevinsten med å la stubber og greiner bli igjen i skogen for å gi gode kår for et mangfold av insekter, fugler, dyr og mikroorganismer, og som jordforbedring slik vi har blitt flinke til i dag. Og hydrogen som gir ren vandamp som avgass i biler, er i den andre enden så energikrevende å produsere i mengder, at vi kanskje helst bør la det være.

Skaperverket er ikke til salgs, hørte vi. Samtidig ser vi store økonomiske interesser knyttes opp mot de veivalg politikere velger på vegne av oss alle i det

godes tjeneste. I verste fall kan en nærsynt politikk føre til at våre medmennesker i andre deler av verden rammes desto hardere av bivirkninger av vår fornybare satsning. Og det er ikke i tråd med nestekjærligheten, selv om intensjonen var god.

Så kan dere bare være så uenige dere vil. Mitt fagfelt er teologi, og jeg vet jeg strekker strikken langt med å gå inn på politikkenes domene. Når det gjelder disse tingene får dere sjekke selv og gjøre dere opp en mening. Det finnes mange flere momenter i sakenes anledning for både pluss og minus, men ingen bør lukke øynene og frasi seg ansvaret for vår neste og for vår verden. Det er det åndelige poenget. Når vår neste lider og én av årsakene er vårt overforbruk, da kalles vi til handling til beste for den verden vi lever i, og vi skal ha forstanden med oss.

I det store bildet er saken komplisert, men i det små vet vi nok alle hva vi kan gjøre for å minske våre skadelige fotavtrykk. I et kort uttrykk kan det gjengis med ordene: «Gudsfrykt med nøysomhet.» Kanskje skulle vi pusse støv av det gamle visdomsordet og la det være et ord for dagen i dag og dagen i morgen.

Så er det også ett poeng at vår Herre har ikke abdisert. Vi lærer faktisk fortsatt at Gud opprettholder hele skaperverket, og vi skal være Guds gode medarbeidere til beste for vår neste og hele Guds skaperverk. Måtte den gode innsikt og de fornuftige valg føre verden videre.

Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige Ånd, som var og er og blir én sann Gud fra evighet og til evighet.